

חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995

פרק א': פרשנות והוראות כלליות
[א']

1. הגדרות

[1]

בחוק זה -

"בעל שליטה"¹ - כהגדרתו בסעיף 32 בפקודת מס הכנסה;

"המוסד" - המוסד לביטוח לאומי הפועל על פי חוק זה;

"המועצה" - מועצת המוסד האמורה בסעיף 8(ב);

"מינהלה" - מינהלת המוסד האמורה בסעיף 8(ב);

"השר" - שר העבודה והרווחה;

"ועדת העבודה והרווחה" - ועדת העבודה והרווחה של הכנסת;

"בית הדין לעבודה" - כמשמעותו בחוק בית הדין לעבודה;

"אשתו" - לרבות הידועה בציבור כאשתו והיא גרה עמו;

"גיל הפרישה"² -

(א) לגבי גבר - הגיל הקבוע לו בהתאם לחודש לידתו בחלק א' בלוח א'1;

(ב) לגבי אישה - הגיל הקבוע לה בהתאם לחודש לידתה לפי חלק א' בלוח א'1, ואם היא נולדה בשנת 1956 ואילך - הגיל הקבוע לה בהתאם לחוק גיל פרישה, התשס"ד-2004;

"גמול פרישה"³ - גמול פרישה לפי הוראות סעיף 55 בחוק יישום תכנית ההתנתקות;

"גמלה"⁴ - כל טובת הנאה שהביטוח לפי חוק זה מעניק אותה, לרבות הטבה לפי הסכם שנערך לפי סעיף 9, הענקה לפי סעיף 387 וגמלה לפי פרק י"ב או פרק י"ג; ולמעט גמול והחזר הוצאות המשולמים לפי סעיף 17 א';

"גמלת אזרח ותיק מיוחדת"⁵ - גמלת זקנה מיוחדת המשתלמת מכוח הסכם בדבר מתן גמלאות אזרח ותיק ושאיירים מיוחדות או מכוח הסכם בדבר מתן גמלאות זקנה ושאיירים מיוחדות לתושבי ישראל שחוק השבות אינו חלק עליהם;

"דמי הסתגלות מיוחדים"⁶ - דמי הסתגלות לפי הוראות סעיף 51 בחוק יישום תכנית ההתנתקות;

"הסכם בדבר מתן גמלאות אזרח ותיק ושאיירים מיוחדות"⁷ - הסכם בדבר מתן גמלאות זקנה ושאיירים מיוחדות שנערך לפי סעיף 9;

"חבר קיבוץ מתחדש"⁸ - חבר קיבוץ מתחדש כמשמעותו בסעיף 54 לפקודת מס הכנסה;

1. ס' 1 - "בעל שליטה" - נוסף בת' 61, ת"ת 1.1.04. ר' הוראת תחולה בס' 59(א) בהערות מבוא לת' 61.
2. ס' 1 - "גיל הפרישה" - נוסף בת' 66, ת"ת 1.4.04, בנוסח דלעיל. הוראת תחולה בהערות מבוא לת' 66. הוחלף בת' 197, ת"ת 3.8.17, בנוסח דלעיל. עד אז היה נוסח ההגדרה:
"הגיל הקבוע לגבר ולאישה, בהתאם לחודש לידתם, בחלק א' בלוח א'1";
3. ס' 1 - "גמול פרישה" - נוסף בת' 78, ת"ת 18.2.05, בנוסח דלעיל.
4. ס' 1 - "גמלה" - בת' 39, ת"ת 1.9.00, נוספה הסייפא המתחילה במילים "ולמעט גמול...".
5. ס' 1 - "גמלת אזרח ותיק מיוחדת" - נוספה בת' 192, ת"ת 27.8.17.
6. ס' 1 - "דמי הסתגלות מיוחדים" - נוסף בת' 78, ת"ת 18.2.05, בנוסח דלעיל.
7. ס' 1 - "הסכם בדבר מתן גמלאות אזרח ותיק ושאיירים מיוחדות" - נוספה בת' 192, ת"ת 27.8.17.

"חברת מעטים" - כמשמעותה בסעיף 76 בפקודת מס הכנסה ;

"חוק ביטוח בריאות" - חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994 ;

"חוק בית הדין לעבודה" - חוק בית הדין לעבודה, התשכ"ט-1969 ;

"חוק הבטחת הכנסה" - חוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1980 ;

"חוק האימוץ" - חוק אימוץ ילדים, התשמ"א-1981 ;

"חוק הגנת השכר" - חוק הגנת השכר, התשי"ח-1958 ;

"חוק המשטרה" - חוק המשטרה (נכים ונספים), התשמ"א-1981 ;

"חוק הנוער" - חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971 ;

"חוק הנכים" - חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב] ;

"חוק העונשין" - חוק העונשין, התשל"ז-1977 ;

"חוק העמותות"¹⁰ - חוק העמותות, התש"ס-1980 ;

"חוק השבות" - חוק השבות, התש"י-1950 ;

"חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי"¹¹ - חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018 ;

"חוק חופשה שנתית" - חוק חופשה שנתית, התשי"א-1951 ;

"חוק חיילים משוחררים" - חוק החיילים המשוחררים (החזרה לעבודה), התש"ט-1949 ;

"חוק יישום תכנית ההתנתקות"¹² - חוק יישום תכנית ההתנתקות, התשס"ה-2005 ;

"חוק הכניסה לישראל"¹³ - חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952 ;

"חוק משפחות חיילים" - חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התש"י-1950 ;

"חוק נכי המלחמה בנאצים" - חוק נכי המלחמה בנאצים, התשי"ד-1954 ;

"חוק נכי רדיפות הנאצים" - חוק נכי רדיפות הנאצים, התשי"ז-1957 ;

"חוק נפגעי פעולות איבה" - חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970 ;

"חוק עבודת נשים" - חוק עבודת נשים, התשי"ד-1954 ;

"חוק פיצויי פיטורים" - חוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963 ;

"חוק שירות אזרחי"¹⁴ - חוק שירות אזרחי, התשע"ז-2017 ;

"חוק שירות בטחון" - חוק שירות בטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 ;

"חוק שירות בתי הסוהר" - חוק שירות בתי הסוהר (נכים ונספים), התשמ"א-1981 ;

"חוק שירות המדינה" - חוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התש"ל-1970 ;

"חוק שירות התעסוקה" - חוק שירות התעסוקה, התשי"ט-1959 ;

8. ס' 1 - "חבר קיבוץ מתחדש" - נוסף בת' 186, ת"ת 1.7.17. ראו הוראות תחילה ותחולה בהערות המבוא לתיקון.

9. ס' 1 - "חברת מעטים" - נוסף בת' 61, ת"ת 1.1.04. ר' הוראת תחולה בס' 59 (א) בהערות מבוא לת' 61.

10. ס' 1 - "חוק העמותות" - נוסף בת' 16, ת"ת 10.6.97.

11. ס' 1 - "חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי" - נוסף בת' 201, ת"ת 15.9.19.

12. ס' 1 - "חוק יישום תכנית ההתנתקות" - נוסף בת' 78, ת"ת 18.2.05, בנוסח דלעיל.

13. ס' 1 - "חוק הכניסה לישראל" - ההגדרה נוספה בת' 60, ת"ת 1.1.03. בנוסח דלעיל. ר' הערות מבוא לת' 60.

14. ס' 1 - "חוק שירות אזרחי" - ההגדרה נוספה בת' 194, ת"ת 1.4.18.

"חוק שירותי הכבאות"¹⁵ - (נמחקה) ;

"חוק שכר מינימום" - חוק שכר מינימום, התשמ"ז-1987 ;

"חוק תגמול לחייל" - חוק תגמול לחייל הנפגע בהצלת חייל הזולת, התשכ"ה-1965 ;

"ילד" - לרבות ילד חורג וילד מאומץ ולמעט נער ונערה נשואים ;

"מדד" - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת מדי חודש הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ;

"מעביד", "מעסיק"¹⁶ - מי שמעסיק אדם במסגרת יחסי עבודה ;

"משרת בשירות לאומי-אזרחי"¹⁷ - מי שמשרת בשירות לאומי-אזרחי כהגדרתו בחוק שירות לאומי-אזרחי, התשע"ד-2014 ;

"מתנדב בשירות לאומי"¹⁸ -

"הסכום הבסיסי"¹⁹ -

(1) לענין הגמלאות המפורטות בפסקה זו - 7,050 שקלים חדשים ; ואלה הגמלאות :

(א) מענק לידה ודמי לידה המשתלמים לפי הוראות סימנים ב' וג' בפרק ג' ;

(ב) דמי פגיעה, קצבה לנכה עבודה, גמלאות ומענקים לתלויים, המשתלמים לפי הוראות סימנים ד', ה' וח' בפרק ה' ;

(ג) דמי תאונה המשתלמים לפי הוראות פרק ו' ;

(ד) קצבת נכות המשתלמת לפי הוראות סימן ג' בפרק ט' ;

(ה) מענק ליתום המשתלם לפי הוראות סימן ד' בפרק י"א ;

(ו) תגמול למתנדב המשתלם לפי הוראות פרק י"ג ;

(ז) מענק פטירה המשתלם לפי הוראות סימן ב' בפרק י"ד ;

(ח) גמלאות המשתלמות מכוח ההסכם בדבר גמלת ניידות לפי הוראות סעיף 9 ;

(2)²⁰ לענין קצבת הילדים המשתלמת לפי הוראות סימן ב' בפרק ד', כמפורט להלן :

(א) בעד הילד הראשון והחמישי ואילך במניין ילדיו של ההורה - 150 שקלים חדשים ;

(ב) בעד הילד השני, השלישי והרביעי שבמניין ילדיו של ההורה - 188 שקלים חדשים ;

(ג) על אף האמור בפסקאות משנה (א) ו-(ב), לענין גמלה לפי חוק הבטחת הכנסה, או תוספת כאמור בסעיף 68(ג) - 140 שקלים חדשים ;

(א2)²¹ (בוטל) ;

15. ס' 1 - "חוק שירותי הכבאות" - בנוסח המקורי: "חוק שירותי הכבאות" - חוק שירותי הכבאות, התשי"ט-1959. בת' 142, ת"ת 8.2.13, נמחקה ההגדרה.

16. ס' 1 - "מעביד", "מעסיק" - נוסף בת' 158, ת"ת 15.7.14.

17. ס' 1 - "משרת בשירות לאומי-אזרחי" - נוסף בת' 152, ת"ת 19.3.14.

18. ס' 1 - "מתנדב בשירות לאומי או בהתנדבות קהילתית" - ההגדרה נוספה בת' 194, ת"ת 1.4.18 והחליפה את ההגדרה "מתנדב בשירות לאומי" שנוסחה היה: "בת או בן המשרתים בהתנדבות בשירות לאומי כאמור בפסקה (3)(ב) להגדרה "ילד" שבסעיף 238 ;" (נוספה בת' 88, ת"ת 1.9.06. ר' הוראת מעבר בהערות מבוא לת' 88).

19. ס' 1 - "הסכום הבסיסי" - נוסף בת' 61, ת"ת 1.1.06, בנוסח דלעיל.

20. בת' 113, ברישא, בפסקה (2) אחרי "בפרק ד" בא "למעט קצבה... של ההורה". ראה ת"ת והוראת תחולה בסעיף 62(א) להערות מבוא לת' 113 וכן ראה שם הוראת מעבר בס' 164(1).

בת' 146, ת"ת - ר' הערות מבוא לת' 146, אחרי "בפרק ד" נמחק הקטע שנוסחו היה "למעט קצבה המשתלמת בעד הילד השני, השלישי והרביעי שבמנין ילדיו של ההורה" ובמקום "144 שקלים חדשים" בא "140 שקלים חדשים".

בת' 164, ת"ת - ר' הערות מבוא לת' 164, הוחלפה פסקה (2) שנוסחה היה: "לענין קצבת הילדים המשתלמת לפי הוראות סימן ב' בפרק ד' - 140 שקלים חדשים".

(3) לענין כל גמלה שאינה מנויה בפסקאות (1) או (2) - 6,964 שקלים חדשים ;

הסכום הבסיסי יעודכן כמפורט להלן :

(1) ביום א' בטבת התשס"ו (1 בינואר 2006) - לפי שיעור עליית המדד שפורסם לאחרונה לפני היום האמור לעומת המדד שפורסם לאחרונה לפני יום כ' בטבת התשס"ה (1 בינואר 2005), בתוספת -

(א) לענין גמלה המשתלמת לפי הוראות סימן ח' בפרק ה' או לפי הוראות סימנים ג' וד' שבפרק י"א - שיעור עליית המדד שפורסם לאחרונה לפני יום כ' בטבת התשס"ה (1 בינואר 2005) לעומת המדד שפורסם לאחרונה לפני יום כ"ז בטבת התשס"ג (1 בינואר 2003) ;

(ב) לענין גמלה שאינה מנויה בפסקת משנה (א) - השיעור שבו עודכן השכר הממוצע או שבה עודכנה נקודת הקצבה בשנים 2004 ו-2005, לפי הענין, לפי סעיפים 37(ג) ו-38 (ב) בחוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2002), התשס"ב-2002(78) ;

(2)²² לענין כל גמלה למעט קצבת ילדים המשתלמת לפי הוראות סימן ב' בפרק ד' - משנת 2007 ואילך - ב-1 בינואר של כל שנה, לפי שיעור עליית המדד שפורסם לאחרונה לפני אותו יום לעומת המדד שפורסם לאחרונה לפני יום 1 בינואר של השנה הקודמת ;

(3)²³ לענין קצבת ילדים המשתלמת לפי הוראות סימן ב' בפרק ד' - משנת 2015 ואילך - ב-1 בינואר של כל שנה, לפי שיעור עליית המדד שפורסם לאחרונה לפני אותו יום לעומת המדד שפורסם לאחרונה לפני יום 1 בינואר של השנה הקודמת ; ואולם, ב-1 בינואר של שנת 2025 לא יתעדכנו הסכומים הקבועים בפסקה (2) לרישה של הגדרה זו, והם יהיו באותה שנה כפי שהיו ביום כ' בטבת התשפ"ד (1 בינואר 2024) ;

(4)²⁴ על אף הוראת פסקה (2), לענין קצבת נכות המשתלמת לפי הוראות סימן ג' בפרק ט' וכל קצבה ששיעורה נגזר ממנה - משנת 2022 ואילך - ב-1 בינואר של כל שנה לפי שיעור עליית השכר הממוצע, המעודכן באותו יום, לעומת השכר הממוצע המעודכן ב-1 בינואר של השנה הקודמת שבה הקצבה עודכנה ; ואולם, לענין העדכון הראשון יחולו הוראות אלה :

(א) אם שיעור עליית השכר הממוצע, המעודכן באותו יום, לעומת השכר הממוצע לשנת 2020 עולה על 2.45% - לפי שיעור עליית השכר הממוצע, המעודכן באותו יום, לעומת השכר הממוצע המתוקן ; בפסקה זו -

"השכר הממוצע לשנת 2020" - השכר הממוצע כפי שעודכן ביום ד' בטבת התש"ף (1 בינואר 2020) ;

21 . אחרי פסקה (2) נוספה פסקה (א2) בנוסח דלעיל. ראה ת"ת והוראת תחולה בסעיף 62(ב) להערות מבוא לת' 113 וכן ראה שם הוראת שעה בס' 65.

בתי' 146, ת"ת - ר' הערות מבוא לת' 146, בוטלה פסקה (א2) שנוסחה היה :

"(א2) לענין קצבת הילדים המשתלמת לפי הוראות סימן ב' בפרק ד' בעד הילד השני, השלישי והרביעי

שבמניין ילדיו של ההורה - 259 שקלים חדשים ;"

22 . בסייפא שמתחילה במילים "הסכום הבסיסי יעודכן כמפורט להלן" בפסקה (2) במקום "משנת 2007 ואילך" בא "לענין כל גמלה... משנת 2007 ואילך". ראה ת"ת והוראת תחולה בסעיף 62(ג) להערות מבוא לת' 113 וכן ראה שם הוראת מעבר בס' 64(2).

בתי' 146, ת"ת - ר' הערות מבוא לת' 146, בפסקה (2) אחרי "בפרק ד'" נמחק הקטע "בעד הילד השני, השלישי והרביעי שבמניין ילדיו של ההורה".

23 . אחרי פסקה (2) באה פסקה (3) בנוסח דלעיל. ראה ת"ת והוראת תחולה בסעיף 62(ד) להערות מבוא לת' 113. בתי' 146, ת"ת - ר' הערות מבוא לת' 146, בפסקה 3 אחרי "בפרק ד'" נמחק הקטע "בעד הילד השני, השלישי והרביעי שבמניין ילדיו של ההורה" ובמקום "משנת 2013 בא "משנת 2015".

בתי' 252, ת"ת 1.1.25 הוסף בסוף פסקה (3) הטקסט החל במילים "ואולם, ב-1 בינואר של שנת 2025..."

24 . בתי' 200, ת"ת 1.3.18 הוספה פסקה (4) בנוסח דלעיל. בתי' 227, ת"ת 1.1.22 במקום "משנת 2022" בא : "משנת 2023" ונוספה הסיפא החל במילים "שבה הקצבה עודכנה".

"השכר הממוצע המתוקן" - השכר הממוצע לשנת 2020 בתוספת 2.45% ;

(ב) אם שיעור עליית השכר הממוצע, המעודכן באותו יום, לעומת השכר הממוצע לשנת 2020 אינו עולה על 2.45% - יידחה העדכון לשנה שלאחר מכן ויחול לגבי האמור בפסקת משנה (א) ;

"עגונה" - אשה נשואה שזה שנתיים נעלמו עקבות בן זוגה, לרבות אשה שבן זוגה נמצא, שלא בהסכמתה, תקופה כאמור בחוץ לארץ ולא נשא באותו זמן במזונותיה ;

"עובד"²⁵ - לרבות בן משפחה, אף אם אין בינו לבין קרובו המעסיקו יחסי עבודה, ובלבד שהוא עובד במפעל באופן סדיר ובעבודה שאילולא עשה אותה הוא, היתה נעשית בידי עובד ; לענין זה, "בן משפחה" - אחד ההורים, ילד, נכד, אח או אחות ;

"עובד לשעה" - עובד שהקשר בינו לבין מעבידו הוא לזמן פחות משבעה ימים, למעט עובד כאמור שלמעשה נמשך הקשר שבעה ימים או יותר ;

"עובד עצמאי"²⁶, לענין שנת מס פלונית או חלק ממנה - מי שעסק באותה תקופה במשלח ידו שלא כעובד (להלן - משלח יד), והתקיים בו אחד מאלה :

(1) הוא עסק במשלח ידו, לפחות עשרים שעות בשבוע בממוצע ;

(2) הכנסתו החודשית הממוצעת ממשלח ידו לא פחתה מסכום השווה ל-50% מהשכר הממוצע ;

(3) הוא עסק במשלח ידו לפחות שתיים עשרה שעות בשבוע בממוצע והכנסתו החודשית הממוצעת ממשלח ידו לא פחתה מסכום כאמור בלוח א' ; לענין הגדרה זו רשאי השר לקבוע שיטת חישוב של ממוצעים וכן שיעור אחר במקום השיעור הקבוע בלוח א' ;

"פיצוי" - תשלום של תוספת יוקר המשתלמת לפי המדד, תשלום של מקדמה על חשבון תוספת יוקר או תשלום פיצוי בעד התייקרות לעובדים השכירים במשק לפי הסדר בין ארגון העובדים המייצג את המספר הגדול ביותר של העובדים במדינה לבין ארגון מעבידים שלדעת השר הינו ארגון יציג ונוגע בדבר ;

"פקודת החברות" - פקודת החברות [נוסח חדש], התשמ"ג-1983 ;

"פקודת הנזיקין" - פקודת הנזיקין [נוסח חדש] ;

"פקודת השותפויות" - פקודת השותפויות [נוסח חדש], התשל"ה-1975 ;

"פקודת פשיטת הרגל"²⁷ - (נמחקה) ;

"קיבוץ מתחדש"²⁸ - כהגדרתו בסעיף 54 לפקודת מס הכנסה ;

"קיבוץ שיתופי"²⁹ - כהגדרתו בסעיף 54 לפקודת מס הכנסה, לרבות מושב שיתופי או קיבוץ עירוני כהגדרתו בסעיף 61 לאותה פקודה שניתנה לגבי שומתו הוראה לפי אותו סעיף ;

"קצבת התאמה"³⁰ - קצבת התאמה לפי הוראות סעיף 58 לחוק יישום תכנית ההתנתקות ;

25. בהגדרת "עובד" - החל ב-15.7.14 החלף הביטוח "יחסי עבודה" את הנוסח הקודם : "יחס של עובד ומעביד".
26. ס' 1 - "עובד עצמאי" - בנוסח המקורי :

"עובד עצמאי", לענין שנת מס פלונית או חלק ממנה - מי שעסק אותה תקופה במשלח ידו, שלא כעובד, לפחות שתיים עשרה שעות בשבוע בממוצע והכנסתו החודשית הממוצעת ממשלח ידו היא לפחות הסכום הקבוע בלוח א' ; לענין זה רשאי השר לקבוע -
(1) שיטת חישוב של ממוצעים ;

(2) סכום אחר במקום הסכום הקבוע בלוח א' ;

בת' 16, ת"ת ר' הערת מבוא, הוחלף לנוסח דלעיל.

27. ס' 1 - ההגדרה "פקודת פשיטת הרגל" נמחקה בת' 201, ת"ת 15.9.19.

28. סעיף 1 - "קיבוץ מתחדש" - נוסף בת' 186, ת"ת 1.7.17. ראו הוראות תחילה ותחולה בהערות המבוא לתיקון.

29. סעיף 1 - "קיבוץ שיתופי" - נוסף בת' 186, ת"ת 1.7.17. ראו הוראות תחילה ותחולה בהערות המבוא לתיקון.

"שיעור הפיצוי" - השיעור השווה לשיעור הגדלת שכר העבודה לעובדים השכירים במשק כתוצאה מתשלום הפיצוי;

"שירות לאומי", "התנדבות קהילתית" ו"שירות אזרחי"³¹ - כהגדרתם בחוק שירות אזרחי;

"השכר הממוצע"³² - הצירוף של שניים אלה:

(1) הממוצע החודשי של השכר הממוצע למשרת שכיר בשלושת החודשים האחרונים שלגביהם היו נתונים בידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ביום שקדם ליום העדכון (להלן בהגדרה זו - ממוצע השכר);

(2) תוספת לממוצע השכר בשיעור הפיצוי שניתן בתקופה שמתום שלושת החודשים ששימשו בסיס לחישוב ממוצע השכר ועד ליום העדכון;

לענין הגדרה זו, "יום העדכון" - 1 בינואר של כל שנת מס, ואם חל פיצוי לאחר מכן - 1 בחודש שבו חל הפיצוי; על כל שינוי בשכר הממוצע יפרסם השר הודעה ברשומות;

"שנת מס" - כמשמעותה בפקודת מס הכנסה;

"תקופת אכשרה" - פרק הזמן, בין שהוא רצוף ובין שאינו רצוף, שבו חייב אדם להיות מבוטח כאחד התנאים לגמלה.

2. פריסת תשלומים חריגים

[1א]

(א) בסעיף זה -

"שכר מדוד"³³ - שכר ממוצע למשרת שכיר שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

"חודש שכר חריג" - החודש האחרון של שנת מס וכן חודש שבו שולמו תוספות בעד ביגוד או בעד הבראה למרבית העובדים השכירים;

"שכר מדוד מתוקן" - השכר המדוד של החודש האחרון שקדם לחודש שכר חריג (להלן - החודש הקודם), בתוספת 0.5% ממנו ובתוספת פיצוי שחל בחודש השכר החריג; היה החודש הקודם חודש שכר חריג, יובא בחשבון, לענין זה, במקום השכר המדוד של החודש הקודם,

30. "קצבת התאמה" - נוסף בת' 121, ת"ת 28.7.10, בנוסח דלעיל.

31. "שירות לאומי", "התנדבות קהילתית" ו"שירות אזרחי" - ההגדרה נוספה בת' 194, ת"ת 1.4.18.

32. "השכר הממוצע" - החל ביום 1.1.25 השכר הממוצע לענין סעיף 1 לחוק לענין גמלאות הוא 13,153 ש"ח ולענין דמי ביטוח הוא 12,379 ש"ח (י"פ 13384, התשפ"ה, עמ' 6317).

עפ"י תיקונים 220 ו-227: על אף האמור בהגדרה "השכר הממוצע" - השכר הממוצע בשנת 2021 ובשנת 2022 יהיה השכר הממוצע ביום 31.12.20. בנוסף, נקבע בתיקון 227 כי לענין הקצבאות, התשלומים והמענקים שלהן, השכר הממוצע בשנת 2022 יהיה השכר הממוצע ביום 31.12.2020, בתוספת 2.45%: (1) קצבה חודשית לפי סעיף 4 לחוק פיצוי לנפגעי פוליו, התשס"ז-2007; (2) מענק לפי סעיף 6 לחוק מעמד ותיקי מלחמת העולם השנייה, התש"ס-2000; (3) תגמול חודשי לפי סעיף 2 לחוק התגמולים לחסידי אומות העולם, התשנ"ה-1995; (4) תשלום מיוחד בעד יילוד שנקבע לפי הוראות סעיפים 62 ו-62א לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995; (5) קצבה חודשית לפי סעיף 3 לחוק לפיצוי נפגעי גזות, התשנ"ד-1994; (6) מענק הטבות לפי סעיף 17 לחוק תגמולים לאסירי ציון ולבני משפחותיהם, התשנ"ב-1992; (7) קצבה חודשית שנקבעה לפי הוראות סעיף 7 לחוק לפיצוי נפגעי עירו דם (נגיף האיידס), התשנ"ג-1992; (8) הוצאות קבורה והוצאות אחזקה של מקום הקבורה והמצבה שנקבעו לפי הוראות סעיף 37 לחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970. החל ביום 1.1.20 השכר הממוצע לענין סעיף 1 הוא 10,428 ש"ח (י"פ 8955, התש"ף, עמ' 6964). החל ביום 1.1.18 השכר הממוצע לענין סעיף 1 הוא 9,802 ש"ח (י"פ 7719, התשע"ח, עמ' 5920). החל ביום 1.1.17 השכר הממוצע לענין סעיף 1 הוא 9,543 ש"ח (י"פ 7457, התשע"ו, עמ' 3903). החל ביום 1.1.16 השכר הממוצע לענין סעיף 1 לחוק היה 9,334 ש"ח (י"פ 7209, התשע"ו, עמ' 3640). החל ב-1.1.14 השכר הממוצע היה 8,955 ש"ח (י"פ 6776, התשע"ד, עמ' 4590). לתקופה 31.12.02-1.3.02 - ר' הוראות שעה בהערות מבוא "חוק ההסדרים במשק המדינה, תשס"ב-2002".

בת' 244, ת"ת 17.3.24 נקבע כי על אף האמור בהגדרה "השכר הממוצע" שבסעיף 1, השכר הממוצע לענין גביית דמי ביטוח בהתאם להוראות פרק ט"ו לחוק, בשנת הכספים 2025, יהיה השכר הממוצע ביום 31.12.24.

33. החל ביום 1.1.25 השכר הממוצע לענין סעיף 2 לחוק לענין גמלאות הוא 13,316 ש"ח ולענין דמי ביטוח הוא 12,536 ש"ח (י"פ 13384, התשפ"ה, עמ' 6317).

השכר המדוד של החודש האחרון שקדם לחודש הקודם בתוספת 0.5% ממנו ובתוספת פיצוי שחל בחודש הקודם.

(ב)³⁴ בחישוב השכר הממוצע, לצורך גמלאות ודמי ביטוח, יחולו שינויים אלה:

(1) לגבי חודש שכר חריג, במקום השכר המדוד יובא בחשבון השכר המדוד המתוקן;

(2) השכר הממוצע יחושב בכפוף להוראות פסקה (1) ויוגדל בשיעור השווה לחלק השנים עשר של סך ההפרשים החודשיים לגבי שלושת חודשי השכר החריג האחרונים, ששכרם המדוד ידוע ביום העדכון; לענין זה, "הפרש חודשי" - ההפרש שבין השכר המדוד של חודש שכר חריג לבין השכר המדוד המתוקן של אותו חודש, מחולק בשכר המדוד המתוקן של החודש האמור;

(3)³⁵ ההגדרה "יום העדכון", לענין ההגדרה "השכר הממוצע" שבסעיף 1, תהיה:

"יום העדכון" - 1 בינואר של שנת המס, וכן ה-1 בחודש של החודש הראשון מבין אלה:

(1) חודש מאי של אותה שנת מס אם פורסם בו מדד הגבוה ביותר מ-5% מהמדד שפורסם בחודש ינואר של שנת המס;

(2) החודש הראשון מבין החודשים יולי, אוגוסט, ספטמבר ואוקטובר של אותה שנת מס, שבו פורסם מדד הגבוה ביותר מ-4% מהמדד שפורסם בחודש ינואר של שנת המס.

2א. מי שאינו תושב לענין החוק³⁶

(א) בסעיף זה -

"תקנות הכניסה" - תקנות הכניסה לישראל, התשל"ד-1974;

"שנה" - שנים עשר חודשים רצופים.

(ב) לענין חוק זה לא יראו כתושב ישראל, בין השאר, כל אחד מאלה:

³⁴ . בת' 244, ת"ת 17.3.24 נקבע כי על אף האמור בסעיף 2 לחוק, השכר הממוצע לענין גביית דמי ביטוח בהתאם להוראות פרק ט"ו לחוק, בשנת הכספים 2025, יהיה השכר הממוצע ביום 31.12.24.

³⁵ . ס' 2(ב)(3) - בת' 34, נוספה הוראת שעה הקובעת:

"בתקופה שמיום י"ג בטבת התשנ"ט (1 בינואר 1999) (להלן - יום תחילת הוראת השעה) ועד יום כ"ב בטבת התש"ס (31 בדצמבר 1999), בחוק הביטוח הלאומי, בסעיף 2(ב) אחרי פסקה (2) יבוא:

"(3) ההגדרה "יום העדכון", לענין ההגדרה "השכר הממוצע" שבסעיף 1, תהיה:

"יום העדכון" - 1 בינואר של שנת המס, וכן ה-1 בחודש של החודש הראשון מבין אלה:

(1) חודש מאי של אותה שנת מס אם פורסם בו מדד הגבוה ביותר מ-5% מהמדד שפורסם בחודש ינואר של שנת המס;

(2) החודש הראשון מבין החודשים יולי, אוגוסט, ספטמבר ואוקטובר של אותה שנת מס, שבו פורסם מדד הגבוה ביותר מ-4% מהמדד שפורסם בחודש ינואר של שנת המס."

לענין השכר הממוצע - עפ"י תיקון 220 ו-227ב: על אף האמור בהגדרה "השכר הממוצע" - השכר הממוצע בשנת 2021 ו-2022 יהיה השכר הממוצע ביום 31.12.20. בנוסף, נקבע בתיקון 227ב כי לענין הקצבאות, התשלומים והמענקים שלהן, השכר הממוצע בשנת 2022 יהיה השכר הממוצע ביום 31.12.2020, בתוספת 2.45%: (1) קצבה חודשית לפי סעיף 4 לחוק פיצוי לפגעי פוליו, התשס"ז-2007; (2) מענק לפי סעיף 6 לחוק מעמד ותיקי מלחמת העולם השנייה, התש"ס-2000; (3) תגמול חודשי לפי סעיף 2 לחוק התגמולים לחסידי אומות העולם, התשנ"ה-1995; (4) תשלום מיוחד בעד יילוד שנקבע לפי הוראות סעיפים 62 ו-62א לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995; (5) קצבה חודשית לפי סעיף 3 לחוק לפיצוי נפגעי גזות, התשנ"ד-1994; (6) מענק הטבות לפי סעיף 17 לחוק תגמולים לאסירי ציון ולבני משפחותיהם, התשנ"ב-1992; (7) קצבה חודשית שנקבעה לפי הוראות סעיף 7 לחוק לפיצוי נפגעי עירוי דם (נגיף האיידס), התשנ"ג-1992; (8) הוצאות קבורה והוצאות אחזקה של מקום הקבורה והמצבה שנקבעו לפי הוראות סעיף 7ב לחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970.

החל ביום 1.1.20 השכר הממוצע לענין סעיף 2 הוא 10,551 ₪ (י"פ 8,955, התש"ף, עמ' 6964). החל ביום 1.1.18 - 9,906 ₪ (י"פ 7,719, התשע"ח, עמ' 5920). החל ביום 1.1.17 - 9,673 ₪ (י"פ 7,457, התשע"ז, עמ' 3903). החל ביום 1.1.16 - 9,464 ₪ (י"פ 7,209, התשע"ו, עמ' 3640). החל ביום 1.1.14 - 9,089 ₪ (י"פ 6,776, התשע"ד, עמ' 4590). לתקופה 1.3.02-31.12.2020 - ר' הוראת שעה בהערות מבוא "חוק ההסדרים במשק המדינה, תשס"ב-2002".

36 . ס' 2א - נוסף בת' 60, ת"ת 1.1.03, בנוסח דלעיל. ר' הערות מבוא לת' 60.

- (1) שוהה שלא כדין, כמשמעותו בסעיף 13 בחוק הכניסה לישראל ;
- (2) מי שבידו היתר כאמור בצו הכניסה לישראל (פטור תושבי יהודה ושומרון, רצועת עזה וצפון סיני, מרכז סיני, מרחב שלמה ורמת הגולן), התשכ"ח-1968 ;
- (3) מי שבידו אשרה ורישיון לישיבת ביקור מסוג ב/1, ב/2, ב/3 או ב/4, לפי תקנה 5 בתקנות הכניסה ;
- (א3)³⁷ מי שבידו אשרה ורישיון לפי תקנה 5א לתקנות הכניסה ;
- (4)³⁸ מי שבידו אשרה ורישיון לישיבת ארעי מסוג א/1, לפי תקנה 6א בתקנות הכניסה - בתקופות שלהלן, לפי העניין :
- (א) בשנה שתחילתה 183 ימים לפני יום מתן האשרה והרישיון כאמור (בסעיף זה - השנה הקובעת) - אם התגורר כדין בישראל פחות מ-183 ימים באותה שנה ;
- (ב) בתקופה שלפני יום מתן האשרה והרישיון כאמור - אם התגורר כדין בישראל בשנה הקובעת יותר מ-183 ימים ;
- (5) מי שבידו אשרה ורישיון לישיבת ארעי מסוג א/3 לפי תקנה 6ג בתקנות הכניסה, וכן קרובו של בעל אשרה ורישיון כאמור שבידו אשרה ורישיון לישיבת ארעי מסוג א/4 לפי תקנה 6ד בתקנות הכניסה.
- (ג)³⁹ מי שאינו אזרח ישראלי ובידו אשרה ורישיון לישיבה בישראל לפי חוק הכניסה לישראל שאינם מנויים בסעיף קטן (ב)(3) עד (5), לא יראו אותו כתושב ישראל בתקופות שלהלן, לפי העניין :
- (1) בשנה הקובעת - אם התגורר כדין בישראל פחות מ-183 ימים באותה שנה ;
- (2) בתקופה שלפני יום מתן האשרה והרישיון כאמור - אם התגורר כדין בישראל בשנה הקובעת יותר מ-183 ימים.
- (ד) על אף הוראות סעיף קטן (ב)(4), מי שבידו אשרה ורישיון לישיבת ארעי כאמור באותו סעיף קטן, ניתנה לו אשרת עולה או תעודת עולה לפי חוק השבות, בתוך השנה שתחילתה ביום מתן האשרה והרישיון האמורים, רשאי המוסד לראות בו תושב ישראל מיום מתן האשרה והרישיון.

3. אגודה שיתופית⁴⁰

[2]

לענין חוק זה רואים חבר אגודה שיתופית העובד במפעל האגודה או מטעמה כעובד ואת האגודה רואים כמעבידו ; ואולם בחבר אגודה שיתופית שהיא קיבוץ שיתופי רואים את החבר כעובד, ואת הקיבוץ השיתופי כמעבידו, אם החבר עוסק בתפקידו במסגרת סידור העבודה ולא על פי התקשרות אישית בינו לבין מעביד אחר, אף אם אין התפקיד מבוצע במפעל האגודה או מטעמה.

37. ס' 2א(ב)(3) נוסף בתיקון 173, ת"ת 20.3.16.

38. ס' 2א(ב)(4) - בת' 199, ת"ת 1.1.18, ברישא, במקום "בשנה שתחילתה ביום מתן" בא : "מי שבידו", והסיפא, החל במילים "בתקופות שלהלן, לפי הענין..." החליפה את המילים "מי שבידו אשרה ורישיון כאמור שהתגורר בישראל בשנה האמורה פחות מ-183 ימים". התיקון חל על מי שקיבל אשרה ורישיון לפי חוק הכניסה לישראל מיום 1.1.18 ואילך.

39. ס' 2א(ג) - בת' 199, ת"ת 1.1.18, החליפה הסיפא החל במילים "לא יראו אותו כתושב ישראל..." את המילים : "שהתגורר בישראל, בשנה שתחילתה ביום מתן האשרה והרישיון האמורים, פחות מ-183 ימים, לא יראו אותו בשנה האמורה כתושב ישראל לענין חוק זה." הוראות אלה יחולו על מי שקיבל אשרה ורישיון לפי חוק הכניסה לישראל מיום 1.1.18 ואילך.

40. ס' 3 - בת' 186, ת"ת 1.7.17. נמחקו המילים "או מושב" אחרי המילים "קיבוץ" ו"הקיבוץ".

א3. קיבוץ מתחדש⁴¹

(א) לענין חוק זה רואים חבר אגודה שיתופית שהיא קיבוץ מתחדש, העובד במפעל האגודה או מטעמה, כעובד, ואת האגודה כמעסיקו.

(ב) לענין חוק זה רואים חבר אגודה שיתופית שהיא קיבוץ מתחדש, שאינו עובד במפעל האגודה או מטעמה, כעובד כעובד עצמאי או כמי שאינו עובד ואינו עובד עצמאי, לפי הענין.

ב3. שינוי סיווגו של קיבוץ⁴²

אגודה שיתופית שהיא קיבוץ שיתופי ובמהלך שנת המס דיווחה למוסד כי שונה סיווגה מקיבוץ שיתופי לקיבוץ מתחדש, או להיפך, יחול השינוי לענין חוק זה החל משנת המס שלאחר המועד שבו שונה הסיווג.

4. חבורת עובדים

[3]

בחבורת עובדים, בין שהיא תאגיד ובין שאינה תאגיד, רואים, לענין חוק זה, את כל אחד מבני החבורה כעובדו של האדם שמסר לחבורה את העבודה, אם היו רואים כך אילו היה קיים קשר ישיר בינו לבין כל אחד מבני החבורה.

5. מי שחדל להיות עובד עצמאי

[4]

עובד עצמאי שהיה למבוטח שאינו עובד ואינו עובד עצמאי ייחשב כעובד עצמאי עד ליום שבו הודיע הוא למוסד, או שהמוסד הודיע לו בדואר או במסירה אישית אף שלא בדואר, על היותו למבוטח כאמור; ואולם רשאי המוסד, לפי שיקול דעתו ולבקשת העובד העצמאי או הזכאי לגמלה מכוחו, לראותו כעובד עצמאי או כמבוטח שאינו עובד ואינו עובד עצמאי למרות ההודעה האמורה או אף בהעדרה.

6. סמכות לסווג מבוטחים

[44]

(א)⁴³ השר, באישור ועדת העבודה והרווחה, רשאי לקבוע בצו כי מבוטחים העוסקים בסוג עבודה פלוני או הנתונים בתנאי עבודה מיוחדים כמוגדר בצו, ייחשבו, לענין חוק זה, כעובדים או כעובדים עצמאיים או כמי שאינם עובדים ואינם עובדים עצמאיים; לענין זה, ייחשבו כסוגי עבודה גם עבודות המוגבלות בהיקפן או בזמן הדרוש לביצוען.

(ב) בצו לפי סעיף קטן (א) הקובע מי ייחשבו כעובדים ייקבע גם מי ייחשבו כמעבידיהם.

(ג) כוחו של צו לפי סעיף זה יפה על אף האמור בכל מקום אחר בחוק זה.

41. ס' 3א - נוסף בת' 186, ת"ת 1.7.17. ראו הוראות תחילה ותחולה בהערות המבוא.

42. ס' 3ב - נוסף בת' 186, ת"ת 1.7.17. ראו הוראות תחילה ותחולה בהערות המבוא.

43. ס' 6(א) - עפ"י הוראת שעה בת' 213: בתקופה שעד הקמתה של ועדת העבודה, הרווחה והבריאות הקבועה של הכנסת העשרים ושלוש, בסופו של סעיף 6(א) יבוא: "כל עוד לא הוקמה ועדת העבודה והרווחה והבריאות של הכנסת, יהיה אישור הצו לפי סעיף קטן זה בידי ועדת הכספים של הכנסת, במקום בידי הוועדה האמורה".

א.6. מבוטחים שהם חברים או נושאי משרה בתאגיד

(א) השר, באישור ועדת העבודה והרווחה, רשאי לקבוע בצו כי מבוטחים שהם חברים בתאגיד או נושאי משרה בתאגיד, כמוגדר בצו, ייחשבו, לענין חוק זה, כעובדים או כעובדים עצמאיים או כמי שאינם עובדים ואינם עובדים עצמאיים.

(ב) צו לפי סעיף קטן (א) ייקבע, בשים לב, בין השאר, להיקף העסקים של התאגיד, לזהות החברים ונושאי המשרות בו ולפעולתם בתאגיד, ולשאר נסיבות הענין.

(ג) הוראות סעיף 6(ב) ו-(ג) יחולו על צו לפי סעיף זה.

(ד) בסעיף זה -

(1) "חברים בתאגיד", שהוא חברה - בעלי מניות, לרבות בעל מניה בחברה שיש בה בעל מניה אחת ;

(2) המונחים שבו יפורשו כמשמעותם לפי חוק החברות, התשנ"ט-1999 ; או לפי הדין החל על אותו תאגיד, והכל ככל שאין להם משמעות לפי חוק זה.

ב.6. מבוטח שהוא בעל שליטה בחברת מעטים⁴⁴

הוראות פרקים ז' וח' לא יחולו על בעל שליטה בחברת מעטים.

7. המדינה כמעביד

[44]

דין המדינה כשהיא מעבידה, לענין חוק זה, כדין כל מעביד אחר.

44 . ס' 6ב - נוסף בת' 61, ת"ת 1.1.04, בנוסח דלעיל. ר' הוראת תחולה בסעיף 59(א) להערות מבוא לת' 61.